



Brüssel, 20.12.2016
COM(2016) 812 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid 2014–2020
2016. aasta koondaruanne programmide rakendamise aastaaruannetest
rakendusaastate 2014-2015 kohta**

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid 2014–2020
2016. aasta koondaruanne programmide rakendamise aastaaruannetest
rakendusaastate 2014-2015 kohta

1. SISSEJUHATUS

Hoolimata majanduse taastumise märkidest on paljud liikmesriigid ja regioonid endiselt silmitsi ebakindla majanduskasvu ja struktuursete puudustega. Liikmesriikide vahel ja sees püsivad majanduslikud ja sotsiaalsed erinevused ning investeringute üldine tase on allpool kriisieelset taset. **Euroopa 2014.-2020. aasta struktuuri- ja investeerimisfondide** uue põlvkonna programmid pakuvad märkimisväärseid võimalusi avalikeks ja erainvesteeringuteks, et toetada majanduskasvu, tööhõivet ja struktuurseid ümberkorraldusi.

Ajavahemikul 2014–2020 investeeritakse kokku 638 miljardit eurot; välja on valitud üle miljoni projekti kogumaksumusega 58,8 miljardit eurot (2016. aasta sügiseks on summa kasvanud juba 128,8 miljardi euron); toetust saavad 274 000 ettevõtjat; toetatud on 2,7 miljoni inimese töötötsinguid, koolitust või haridust; investeringud bioloogilise mitmekesisuse parandamisse hõlmavad 11,1 miljonit hektarit põllumajandusmaad. Need on vaid mõningad esialgsed tulemused, mis nähtuvad liikmesriikide 2016. aastal esitatud aruannetest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamise kohta programmitsükli esimesel kahel aastal.

2015. aasta detsembri teatis „*Investeeringuline töökohtade loomise ja majanduskasvu elavdamise: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide panuse maksimeerimine*“ sisaldab kokkuvõtet kõikide liikmesriikidega partnerluslepingute ja programmide üle peetud läbirääkimiste tulemustest¹. Selles rõhutati ka viie Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi² oodatavat panust ELi majanduskasvu strateegiasse, Euroopa investeerimiskavasse ning liikmesriikide struktuursete probleemide ja reformide läbiviimisse. Peale selle toetavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid otseselt komisjoni poliitilisi prioriteete.

See aruanne on ELi institutsioonidele Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamise kohta esitatavate aastaaruannete seerias esimene. Ülevaatusel on arvestatud 2014. aastal kehtestatud olulisi uuendusi, mille eesmärk on tõsta kulutuste kvaliteeti muu hulgas valdkondliku kontsentreerimise, majanduse parema juhtimise, eeltingimuste, tugevama tulemuskesksuse ning tulemuslikkuse mõõtmise mehhanismide abil. Aruanne täidab kaks formaalset nõuet: a) võtta kokku liikmesriikide ja regioonide 2016. aastal esitatud aruanded 533 programmi rakendamise kohta aastatel 2014–2015 ning b) sünteesida neile programmidele antud hinnanguid³.

¹ Teatis COM(2015) 639, 14. detsember 2015, vastavalt ühissätete määruse (17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013) artikli 16 lõikele 3.

² Need viis Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondi on Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF), Euroopa Sotsiaalfond (ESF), Ühtekuuluvusfond (ÜF), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF). Ühtekuuluvuspoliitika hõlmab ERFi, ESFi ja Ühtekuuluvusfondi.

³ Ühissätete määruse artikli 53 lõige 1.

See sisaldab kokkuvõtet projektide valiku ja kohapealsete tulemuste andmetest ning rakendusmehhanismide väljatöötamisest liikmesriikides ja regioonides. Sellega täiendatakse 2016. aasta mais avaldatud tehnilist analüüsi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eelarve täitmise kohta ELi eelarve vaatevinklist⁴.

2. jaotis sisaldab ülevaadet rakendamise käigust kuni 2015. aasta lõpuni ning kirjeldab tulemuslike investeringute tegemiseks usaldusväärsete strateegiate ja mehhanismide väljatöötamist. 3. jaotises on üksikasjalikum teave edusammude kohta peamistes valdkondades. 4. jaotises on kokkuvõtte käimasolevast tööst poliitika rakendamise selge hindamise tagamiseks.

2. EUROOPA STRUKTUURI- JA INVESTEERIMISFONDIDE PROGRAMMIDE KOOSTAMISE JA INVESTEERINGUTE KÄIVITAMISE ÜLEVAADE

Riikide ja regioonide ametivõimudel oli 2014. ja 2015. aastaks kolm peamist eesmärki: a) lõpetada läbirääkimised ja tagada uute programmide vastuvõtmine, b) alustada uute programmide elluviimist ning c) lõpetada edukalt 2007.–2013. aasta programmide rakendamine.

2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku vastuvõtmise hilinemine pärssis Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide käsitlevate õigusaktide vastuvõtmist. 2014.–2020. aasta programmide kokkuleppimise protsess koos programmide oodatavate tulemustega esitati detsembris 2015⁵. 2014. aasta lõpuks oli heaks kiidetud 220 programmi. Enamik ehk 313 programmi kiideti lõplikult heaks 2015. aastal, seejuures 181 programmi alles teisel poolaastal. Tulemuseks on, et ehkki enamiku 2015. aasta programmide puhul on teatatud edusammudest, tegelesid paljud 2015. aasta lõpus alles oma esimeste projektide valimisega.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta põlvkond keskendub rohkem tulemustele, läbipaistvusele ja aruandekohustusele: kõik programmid esitavad kuni 2023. aastani igal aastal rakendusaruande, milles on üksikasjalikult kvantifitseeritud edusammud finantseerimise, väljundite ja oodatavate tulemuste alal. See viib programmid kindlasse kooskõlla algatusega „Tulemustele keskenduv ELi eelarve“⁶.

2.1. Ülevaade rakendamise käigust

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplatvormi⁷ on uuendatud, et tuua välja projektide valiku rahaline maht ning programmide 2016. aasta rakendusaruannetes sisalduvad ühise näitajaga seotud tulemused.

⁴ http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/2015/analysis-of-the-budgetary-implementation-of-the-european-structural-and-investment-funds-in-2015_en.pdf

⁵ Teatis COM(2015) 639 – vt joonealune märkus 1.

⁶ Algatus „Tulemustele keskenduv ELi eelarve“ käivitati 2015. aastal: http://ec.europa.eu/budget/budget4results/index_en.cfm

⁷ Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplatvorm: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/>

2.1.1. Finantsülevaade

EL oli 2015. aasta lõpuks teinud liikmesriikidele makseid kokku 15,4 miljardit eurot. See moodustas 13,8 % 2014. ja 2015. aasta ELi assigneeringutest⁸ ning koosnes peamiselt eelmaksetest.

2016. aastal esitatud rakendusaruannetes 2014. ja 2015. aasta kohta on liikmesriigid komisjonile teatavaks teinud rahalised eraldised valitud projektidele. Toetamiseks valitud projektide kogumaht oli **58,8 miljardit eurot, mis moodustab 9,2 % ajavahemikuks 2014–2020 kavandatud investeeringute kogumahust**. ELi osalus valitud projektides on hinnanguliselt 41,8 miljardit eurot. Valitud projektide jaotus valdkondlike eesmärkide kaupa vastavalt liikmesriikide esitatud 2015. aasta lõpu andmetele on esitatud allpool tabelis 1.

Tabel 1. Valitud projektide kogumaksumus valdkondlike eesmärkide kaupa (miljonites eurodes) ja projektide valiku määr 2015. aasta lõpu seisuga

VE kood	Valdkondlikud eesmärgid	Kavandatav koguinvesteering Miljonit eurot ⁹	Valitud projektide kõik abikõlblikud kulud 2015. aasta lõpu seisuga Miljonit eurot	Projektide valiku määr 2015. aastal
01	Teadusuuringud ja innovatsioon	59 549,3	3378,4	5,7 %
02	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	18 297,6	736,7	4,0 %
03	VKEde konkurentsivõime	83 593,6	7476,6	8,9 %
04	Väheste CO2-heitega majandus	52 777,2	2274,0	4,3 %
05	Kliimamuutustega kohanemine ja riskiennetus	37 783,6	6554,2	17,3 %
06	Keskkonnakaitse ja ressursitõhusus	72 316,2	7573,0	10,5 %
07	Transpordi- ja energiavõrkude taristu	66 659,5	4 139,6	6,2 %
08	Jätkusuutlik ja kvaliteetne tööhõive	46 390,9	6456,9	13,9 %
09	Sotsiaalne kaasatus	53 551,9	4966,8	9,3 %
10	Haridus ja kutseõpe	42 315,6	5749,8	13,6 %
11	Tõhus avalik haldus	6080,2	680,7	11,2 %
12	Äärepoolseimad ja hõredalt asustatud	220,5	47,8	21,7 %
LM	Lõpetatud meetmed	928,0	-	0,0 %
	Mitme valdkonna eesmärgid (ERF/ÜF/ESF)	78 980,5	6077,2	7,7 %
TA	Tehniline abi	18 712,1	2674,3	14,3 %
	Kokku	638 157	58 786	9,2 %

Allikas: Komisjon programmide teatatud andmete alusel.

Uusimate teatatud finantsandmete kohaselt, mis ulatuvad 2016. aasta sügisesse, on rakendamine valitud projektide mahu arvestuses oluliselt kiirenenud. Valitud projektide

⁸ Assigneeringud programmide põhisumma katteks (ei sisalda tulemusreservi assigneeringuid).

⁹ Finantsandmete esitamine liikmesriikide poolt ERFi, Ühtekuuluvusfondi ja ESFi jaoks ei paku täielikku jaotust valdkondlike eesmärkide puhul, eelkõige nende puhul, mis hõlmavad mitut VEd. Selle tulemusena on eespool esitatud kavandatud investeeringute ning väljaavalatud projektide kogukulud on alahinnatud summade võrra, mis on esitatud rubriigis „mitme valdkonna eesmärgid“.

rahaline maht 9 kuuga pea kahekordistus, 58,8 miljardilt eurolt 128,8 miljardi euroni (20,2 % kavandatud investeeringutest).

2014.–2015. aasta finantsandmed annavad esimese kiirpildi esialgsetest edusammudest. Andmetest nähtub, et esialgne kohapealne projektide valimise seis on kokkuvõttes umbes võrreldav 2009. aasta lõpu olukorraga (ajavahemik 2007–2013), mil ühtekuuluvuspoliitika projektide valik oli umbes samal tasemel. Nagu ka tollal, on projektide valimise seis ja näitajate eesmärkide täitmine siiski liikmesriigiti ja programmi erinev. Selle põhjuseks on nii aruandluskohustuse ajastus kui ka asjaolu, et paljud programmid kiideti heaks alles 2015. aastal ning nende rakendamine polnud veel alanud.

Kuna 2015. aasta andmed on väga katkendlikud, ei saa nende alusel teha selgeid laiapõhjalisi järeldusi programmide käivitamise edu või tõenäolise edu kohta liikmesriikides. On selge, et 2015. aasta kiirpilt ei kajasta tegevust terve aasta lõikes. Oodatavalt annavad 2016. aasta lõpu andmed esinduslikuma pildi rakendusmeetmete edust terve või peaaegu terve aasta tegevuse põhjal nii projektide valimise, kulude kui ka saadud reaalse kasu arvestuses.

Lisades 1.1 ja 1.2 on esitatud projektide valiku mahu jaotus fondide kaupa vastavalt 2015. aasta lõpu ja 2016. aasta sügise seisuga. Lisades 2.1 ja 2.2 on esitatud samad finantsandmed vastavalt iga liikmesriigi teatatule. Kahe kiirpildi võrdlusest on juba näha, et rakendamise esialgsed suundumused on dünaamilised, ent 2016. aasta sügiseks on projektide valiku määrad liikmesriikide ja valdkondlike eesmärkide arvestuses ühtlasemad. Ehkki komisjonile on teada, et mõnede programmide projektide valiku 2016. aasta sügise aruandlus ei ole täielik, nähtub uusimatest andmetest siiski, et teatavates valdkondades on edu olnud aeglane.

2.1.2. Edusammud programmide eesmärkide saavutamisel

2016. aasta rakendusaruanded annavad infot edusammude kohta programmide eesmärkide saavutamisel. Edu mõõdetakse valitud projektide arvu ja nende oodatava panuse järgi eesmärkide saavutamisse.

2015. aasta lõpuks olid liikmesriigid ja regioonid välja valinud 989 000 projekti alates suurtest taristuinvesteeringutest kuni põllumajandusettevõtjate üksiktoetusteni. 2015. aasta lõpu seisuga teatatud põhiaandmed programmide erinevate meetmete kohta on järgmised:

- kõikide Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditest toetatakse seni välja valitud projektidega 274 000 ettevõtjat;
- Euroopa Sotsiaalfondi toetatavatest projektidest on kasu saanud 2,7 miljonit osavõtjat;
- bioloogilise mitmekesisuse paremale kaitsele suunatud maakorralduse toetused hõlmavad 11,1 miljonit hektarit põllumajandusmaad ehk 6 % kasutatavast põllumajandusmaast;
- valitud LEADERi kohalikud algatusrühmad hõlmavad 24 % kogu maarahvastikust (69 miljonit elanikku);
- üle 10 % kalandusvaldkonna kohalikest algatusrühmadest on alustanud tegevust ja valitud on kohalikud arengustrateegiad.

Infokast 1: ülevaade Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetustest ettevõtetele

Toetusi ettevõtetele – sealhulgas põllumajandus- ja kalandusettevõtetele – on kavandatud peamiselt VKEdes konkurentsivõime tugevdamise valdkondliku eesmärgi raames, ent näiteks ka teadusuuringute ja innovatsiooni, digitaalmajanduse ja väikese CO₂-heitega majanduse valdkondlike eesmärkide raames. Ettevõtteid püütakse toetada kõikidest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest. 2015. aasta lõpuks saavutatud edu ettevõtete toetamisel on 2016. aasta rakendusaruannetest selgelt näha.

- Valitud meetmed hõlmavad kokku 274 000 ettevõtet. See moodustab umbes 13,6 % eesmärgist toetada perioodi lõpuks 2 miljonit ettevõtet.
- Valitud projektidega toetatakse või on juba toetatud ERFist 138 000 ettevõtet, ESFist 89 000 mikro-, väikest ja keskmise suurusega ettevõtet ning EAFRD-st 47 000 maaettevõtet (noored põllumehed ja investeeringud põllumajandusettevõtete materiaalsesse põhivarasse).

2.2. Programmide rakendusmehhanismide väljatöötamine

Programmide tulemuslikkus ja kvaliteet sõltub kolmest põhitegurist: a) selged struktuurid ja protseduurid, b) olemasolevate investeeringutõkete ületamise eeltingimuste täitmine ning c) tõhus kooskõlastamine Euroopa poolaasta prioriteetidega.

Esiteks eeldab ühiselt juhitava programmi edukas käivitamine, et riiklikud või piirkondlikud korraldusasutused **kehtestaksid programmi struktuuri ja protsessid**, millega tagatakse programmi kogu kehtivusajal selged ja kvaliteetsed investeeringud. Sellega seotud põhitegevused olid:

- vastutavate asutuste määramine;
- sidusrühmade, rakendusüksuste ja potentsiaalsete toetusesaajate kokkukutsumine;
- seirekomiteede loomine (liikmete valimine ning töökorra ja protseduuride kehtestamine);
- IT-rakenduste (sealhulgas e-ühtekuuluvuse vahendid hõlpsamaks suhtlemiseks toetusesaajatega) ja projektide seiresüsteemide (sealhulgas teatavatel juhtudel konkreetsete osalejate andmed) kohandamine või väljatöötamine;
- valikukriteeriumite määramine ja projektikutsete avaldamine erinevates investeerimisvaldkondades, andes taotlejatele piisavalt aega kavade koostamiseks ja taotluste esitamiseks ning taotluste hindamiseks, millele järgneb pakkumiste lõplik vormistamine ja valitud tegevuste füüsiliste (näitajate) üksikasjade kokkuleppimine.

Kõik need aspektid moodustasid olulise osa programmiasutuste 2014. ja 2015. aasta tegevusest ning neid on tihti kirjeldatud ka rakendamise aastaaruannetes. Nende aspektide kindlaksmääramine oli oluline programmide edukaks käivitamiseks, ent neist sõltuvad keskpikas ja pikas perspektiivis ka kvaliteetsete eesmärgistatud investeeringute tegemiseks vajalikud jõupingutused, mida toetavad iga programmi mitmed sidusrühmad.

Teiseks peavad liikmesriigid ja regioonid täitma Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest kaasrahastatavate tõhusate ja tulemuslike investeeringute eeldused ehk niinimetatud **eeltingimused**.

Programmade heakskiitmisel oli täidetud umbes 75 % kõikidest eeltingimustest. Ülejäänute suhtes leppis komisjon kokku konkreetsed tegevuskavad, mille enamik liikmesriike peavad täitma 2016. aasta lõpuks. 31. oktoobriks 2016 oli komisjon kinnitanud kolmandiku tegevuskavade täitmise. Ka ülejäänud tegevuskavade täitmisel on saavutatud märkimisväärt edu. Liikmesriigid on kohustatud lisama eeltingimuste tegevuskavade täitmise info rakendamise aastaaruannetesse või riiklikesse eduaruannetesse, mis tuleb esitada 2017. aasta keskel.

Infokast 2: eeltingimuste lisandväärtus

Eeltingimused suurendavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetatavate investeeringute tulemuslikkust ja tõhusust, ent neil on ka laiem positiivne mõju liikmesriikide avaliku ja erasektori investeeringutele. Need on seotud peamiselt:

- strateegiliste raamistike ja juhtimiskavade kehtestamisega investeeringute eelisarendamiseks, et võtta olenevalt olukorrast arvesse Euroopa, riigi ja piirkonna tasandi vajadusi;
- investeerimistõkete kõrvaldamisega mitmetes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetatavates valdkondades;
- Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide sekkumise põhivaldkondi käsitlevatele õigusaktidele vastavate riiklike reguleerivate raamistike olemasolu tagamisega;
- ametivõimude ja ka Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetuste saajate institutsionaalse ja haldusvõimekuse parandamisega.

Näiteid eeltingimuste rakendamisest ja kasulikkusest:

- Itaalia on vastu võtnud EL 2020 eesmärkidele vastava riikliku lairibaühenduste strateegia (eeltingimus 2.2), mille eesmärk on vähendada seniseid lõhesid. Strateegiaga nähakse ette teha 2020. aastaks kuni 85 %-le Itaalia elanikkonnast kättesaadavaks vähemalt 100 Mbps lairibaühendus ja kogu elanikkonnale vähemalt 30 Mbps lairibaühendus.
- Poola viis edukalt lõpule hoonete energiatõhususe direktiivi ellurakendamise (energiatõhusust käsitlev eeltingimus 4.1). Selle eeltingimusega oleks protsessi lõpetamiseks kulunud rohkem aega.
- Lätis aitas riikliku aruka spetsialiseerumise strateegia väljatöötamine (eeltingimus 1.1) teostada struktuursete reforme teadusuuringute ja innovatsiooni alal, sealhulgas teadusasutuste reformi. Lisaks aitas see suunata toetused prioriteetvaldkondadele.
- Rumeenias võeti vastu riiklik koolist väljalangemise vähendamise strateegia (eeltingimus 10.1) ja kanti see üle vastavatele territoriaalsetele tasanditele. Eesmärk on parandada koolikohustuse täitmist ja vähendada koolist väljalangemist partnerluspõhise käsitlusviisi ja tugeva järelevalvemehhanismi abil.
- Poolas täideti 2015. aastal puudega inimesi käsitlev üldine 3. eeltingimus, milleks võeti vastu võrdsete võimaluste, mittediskrimineerimise ja soolise võrddigusslikkuse tegevuskava ELi fondide jaoks. Poola majandusarengu ministeerium tagas, et vastavad suunised tehti kohustuslikuks kõikidele korraldusasutustele. Lisaks on määratud juurdepääsetavusega tegelevad ametnikud ning komisjoni talitused jälgivad koostöös Poola majandusarengu ministeeriumiga nende sätete rakendamist, et täita ühissätete määruse artikleid 6 ja 7.
- Eesti töötas välja ja täiendas rahvastiku tervise arengukava aastateks 2009–2020, et täita tervishoiusektorit käsitlev eeltingimus 9.3. Kava hõlmab vajalike taristuinvesteeringute pikaajalist kaardistamist, võttes arvesse oodatavaid rahvastikualaseid suundumusi, ning investeeringute käivitamise ja tervishoiusüsteemi kulutõhususe ja juurdepääsetavuse parandamise raamistikku.
- Soome võttis vastu riiklikud õigusnormid, millega tagatakse haldussuutlikkus ühise kalanduspoliitikaga ette nähtud kontrolli- ja järelevalvesüsteemi nõuetekohaseks rakendamiseks.

Komisjon koostab talituste töödokumendi eeltingimuste lisaväärtuse kohta 2017. aasta kevadel. Lõplik analüüs Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eeltingimuste täitmise kohta esitatakse 2017. aasta lõpuks strateegilise aruande raames. 2017. aasta keskel antakse aruka spetsialiseerumise teatises (eeltingimus 1.1) ülevaade edusammudest, väljakutsetest,

kogemustest ja komisjoni tulevatest meetmetest, et aidata rohkem kui 120 riiklikul ja piirkondlikul aruka spetsialiseerumise strateegial saavutada innovatsioonil põhinev majanduskasv ja tööhõive. Eelkõige tuuakse esile, kuidas need strateegiad aitavad ühendada alt-üles territoriaalset lähenemisviisi komisjoni prioriteetide ja poliitikavaldkondadega ning tugevdada otse ja ühiselt hallatavate ELi vahendite sünergiaid innovatsiooni, teadusuuringute ja konkurentsivõime toetamisel.

Kolmandaks, pidades silmas tugevamat **seostamist ELi majanduse juhtimise ja Euroopa poolaastaga**, olid 2014. aastal üle kahe kolmandiku riigipõhistest soovitustest seotud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (eriti ERFi ja ESFi) investeeringutega ning on vastavalt integreeritud liikmesriikide programmiprioriteetidega. Need käsitlevad reforme kuues põhivaldkonnas: teadusuuringud ja innovatsioon, energeetika ja transport, tervishoid, tööturul osalemine, haridus, sotsiaalne kaasamine ning avaliku halduse reform. Komisjon viib 2017. aasta kevadel lõpule uuringu „Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide mõju riigipõhiste soovituste ja liikmesriikide struktuursete reformide rakendamisele“. Selles analüüsitakse, kuidas on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmides arvestatud programmide heakskiitmisele eelnenud aastatel investeeringutega seoses antud riigipõhiseid soovitusi. Ka 2017. aastal esitatavates riiklikes eduaruannetes esitatakse teave ja hinnangud seoses programmide mõjuga liidu majanduskasvu strateegiale ja asjaomastele riigipõhiste soovitustele.

3. RAKENDAMISE ÜLEVAADE PÕHIVALDKONDADE KAUPA

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kavandatavate investeeringute maht ja oodatavad tulemused avaldati detsembris 2015¹⁰. See aruanne sisaldab ülevaadet programmide rakendamise esialgsetest edusammudest 2014. ja 2015. aastal valitud projektide rahalise mahu järgi ning edusammudest ühiste väljundite ja tulemustega seotud lepingute sõlmimisest ja nende täitmisest, keskendudes 2016. aastal esitatud programmide rakendamise aastaaruannetele.

Eespool esitatud tabelis 1 on rahalise mahu ja projektide valimise määra ülevaade Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide valdkondlike eesmärkide kaupa 2015. aasta lõpu seisuga. Selles aruandes esitatud näitajad põhinevad valitud projektide mõju prognoosidel ning aruannetes iga fondi ühisnäitajate kohta esitatud andmetel. Lisatud on ka näited juba toetatud projektidest.

3.1. Teadusuuringute ja innovatsiooni, IKT ja VKEde konkurentsivõime

Selle valdkonna investeeringuid toetatakse kokku umbes 181 miljardi euroga, peamiselt ERFist ja EAFRD-st. Väljavalitud projektid katavad umbes 7 % sellest summast (üle 11,5 miljardi euro¹¹) ja paljud neist olid 2015. aasta lõpuks juba rakendusfaasis.

Konkreetsetele **teadus- ja innovatsiooniprojektidele** ERFist ja EAFRD-st eraldatud 3,4 miljardit eurot moodustab 5,7 % aastateks 2014–2020 kavandatud kogusummast. Prognooside

¹⁰ Teatis COM(2015) 639 – vt joonealune märkus 1.

¹¹ Selle valdkonna alla kuulub osa valitud „mitme valdkonna eesmärkidega“ projektide mahust – vt tabel 1 (vt joonealune märkus nr 9)

kohaselt on 2015. aasta lõpuks 19 000 ettevõtet saanud kasu valitud ERFi skeemidest, millega edendatakse koostööd teadusasutustega (15 % eesmärgist) ja 5000 uurijat on saanud kasu uurimis- ja arendustegevuse infrastruktuuri parendustest (7 % eesmärgist).

Euroopa põllumajanduse tootlikkuse ja säästlikkuse innovatsioonipartnerluse (EIP-AGRI) raames on juba moodustatud umbes 200 tööühma. Nende EAFRD rahastatavate projektide eesmärk on soodustada põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime ja jätkusuutlikkusega seotud innovaatilisi lahendusi.

- *Rumeenias Magureles rakendatav üleeuroopalise projekti „Extreme Light Infrastructure – nuclear physics” II etapp on välja valitud ERFist 140 miljoni euroga toetamiseks. See kõrgintensiivsete laserite uurimisprojekt on avatud avaliku ja erasektori asutustest pärit uurijatele kogu maailmast, kohapeal töötab juba 100 uurijat ja valmimisel peaks neile lisanduma veel 100 uurijat. Projekt toob piirkonnale ka sotsiaalmajanduslikku kasu ning loob lisandväärtust (uued töökohad, moodne taristu, ettevõtluse areng ning nähtavuse ja arengupotentsiaali kasv).*
- *Toetatakse suurt piiriülest partnerlust Öresundi-Kattegati-Skagerraki piiriülesel alal, et kasutada ära olemasolevaid neutron- ja sünkrotronuuringute rajatisi ning arendada rahvusvahelist võimekust teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni alal. Projekt hõlmab uue võrgustiku loomist 150 uurijale ülikoolidest ja ettevõtetest ning on suurim omataoline Interregi kaudu toetatud partnerlus selles piirkonnas.*
- *Alam-Austria kohaliku toidu klaster käivitas Euroopa innovatsioonipartnerluse tööühma hooajaliseks vähese energiatarbimisega innovaatiliseks köögiviljatootmiseks. Tööühm ühendab põllumehi, uurijaid, konsultante ja innovatsioonivahendajat, et arendada uuenduslikku turunišši, sealhulgas analüüsida töövoogude optimeerimist köögiviljade tootmiseks ja turustamiseks talvel. Üheks oodatavaks tulemuseks on talvise köögiviljakasvatuse majandus- ja keskkonnanalüüs.*

Digitaalmajanduse valdkondade projektidele 2015. aasta lõpuks eraldatud 737 miljonit eurot moodustas 4 % kavandatud kogusummast. ERFi sellealane tegevus hõlmas peamiselt EE, FI, FR, IT, PL SE ja SK projektivalikut. Enamik seni valitud tegevusi ei ole seotud fondi selle valdkonna ühisnäitajatega.

Näited esialgsetest edusammudest on allpool.

- *Soomes toetatakse ELi ja riiklikest vahenditest 3,4 miljoni euroga kuue linna (Helsingi, Espoo, Vantaa, Tampere, Turu ja Oulu) avaandmete projekti esimest etappi. Toetuse abil töötatakse välja ühised avaldamisplatvormid ja litsentsid, et teha avalikud andmed laialt kättesaadavaks. Eesmärk on toetada innovatsiooni, kuivõrd ettevõtjad ja arendajad saavad kasutada andmeid uute teenuste sisendina. Kuus osalevat linna pakuvad atraktiivset testimiskeskonda ning turgu uutele uuringutele ja teenustele.*
- *Prantsusmaal valiti välja projekt, millega ühendatakse Provence-Alpes-Côte d'Azuri piirkonnas 77 000 kodumajapidamist kiire lairibavõrguga.*

VKEde konkurentsivõime on ERFi, EAFRD ja EMKFi programmide prioriteet. 2015. aasta lõpuks oli konkreetsetele projektidele eraldatud 7,5 miljardit eurot ELi toetusi (8,9 % kavandatud kogumahust).

ERFist rahastatud projektidega toetatakse 113 000 VKEd. 95 % neist prognoosidest pärinevad kaheksalt liikmesriigilt (DE, ES, FI, FR, IE, PT, SE, UK) ja mitmetelt Interregi programmilt; nimetatud ettevõtetest 85 000 toetatakse nõuannete ja nõustamisega; prognoositakse 25 000 idufirmat. Praeguses esialgses faasis oodatakse, et toetust saavates ettevõtetes luuakse otseselt 65 000 töökohta.

Konkurentsivõime suurendamise investeeringuteks valiti välja üle 30 000 põllumajandusettevõtte (9 % üldeesmärgist). 10 000 põllumajandustootjat valiti saama kvaliteediskeemides osalemise toetust (8 % eesmärgist).

Umbes 80 % perioodiks kavandatud EMKFi projektidest on suunatud VKEde tugevdamisele ning laevastiku ja vesiviljelusettevõtete konkurentsivõime tõstmisele. Rakendamine on alanud suhteliselt aeglaselt – vaid 10 % 2015. aasta lõpuks välja valitud projektidest keskendub VKEde arendamisele.

- Hispaanias 2015. aastal heaks kiidetud **VKEde algatus** on suurim ja esimese omataoline ERFi toetusega loodav rahastamisvahend. Rakendamine on kulgenud oodatust kiiremini. 2016. aasta märtsiks oli finantsinstitutsioonidega sõlmitud lepingutega kaetud juba 76 % ERFi eraldatud tagatissummadest ning finantsvahendajad olid juba väljastanud laene umbes 14 000 VKEle, kogusummas 1,4 miljardit eurot. VKEde algatuse edu arvestades on võimalik, et Hispaania suurendab sellele ette nähtud ERFi eraldist.
- Olulist rolli täidab Hispaanias ka EAFRD, keskendudes põllumajandusliku toidutööstuse VKEde investeeringutele ja innovaatilistele lahendustele. Esimesed projektid on juba valitud ja neile eraldatakse avaliku sektori toetustena 170 miljonit eurot (EAFRD toetab 8 500 projekti, mis prognoosi kohaselt saavad avaliku sektori toetust 1,5 miljardit eurot). Nende investeeringutega tõstetakse näiteks põllumajandustoodete kvaliteeti ning tõhustatakse vee- ja energiakasutust.
- Ungari **majandusarengu ja innovatsiooni programm** on suunatud VKEde konkurentsivõime ja tootlikkuse tõstmisele. Sõlmitud on ligi 2900 lepingut ja ettevõtetele, alates mikroettevõtetest kuni keskmise suurusega ettevõteteneni, on välja makstud 200 miljonit eurot. Paljud neist ettevõtetest on pärit riigi vaeseimast piirkondadest, kus projektide teostajaid toetatakse soodsamate tingimustega.
- Prantsusmaal on välja valitud 9150 noort põllumajandusettevõtjat, kes said 2015. aastal EAFRD ettevõtlusega alustamise toetust kokku 195 miljonit eurot. Ühtlasi viisid 3600 noort põllumajandusettevõtjat EAFRD üleminekueeskirjade alusel edukalt lõpule oma stardiprojektide rakendamise, mida toetati 57 miljoni euroga.

3.2. Väheste CO₂-heitega majandus, kliimamuutused, keskkond ning transpordi- ja energiavõrgud

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid investeerivad säästva arenguga seotud valdkondadesse üle 260 miljardi euro. 2015. aasta lõpuks oli konkreetsetele projektidele juba eraldatud üle 20 miljardi euro¹², mis moodustab umbes 9 % (vahemikus 4,3 % kuni 10,5 %) kõigi fondide (ERF, ÜF, EAFRD ja EMKF)¹³ otseste toetuste kogusummast.

Väheste CO₂-heitega majanduse prioriteetidega seotud investeeringuid toetati 2,3 miljardi euroga (4,3 % kavandatud investeeringutest). Valitud EAFRD projektid katavad prognoosi kohaselt 1 miljon hektarit põllumajandus- ja metsamaad süsinikdioksiidi sidumise ja säilitamise meetmetega (25 % kogu eesmärgist, mis vastab 2,4 %-le kogu kasutatavast põllumajandusmaast) ning 1,6 miljonit hektarit põllumajandusmaad on kaetud majandamislepingutega, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside ja ammoniaagi heidet (31 % eesmärgist, mis vastab 3 %-le kogu kasutatavast põllumajandusmaast).

- Leedu on suunanud 150 miljonit eurot fondi „Jessica II“, et rahastada „Korterelamute kaasajastamise programmi“. Selle eesmärk on ajakohastada elamute energiatõhusust üle kogu Leedu sooduslaenu abil. 2015. aasta detsembriks oli fondi kantud 100 miljonit eurot ja 270 laenulepingu alusel välja makstud 40 miljonit eurot. Selle tulemusena vähenes rohkem kui 1014 kodumajapidamise energiatarbimine, mis vähendas kasvuhoonegaaside heidet 2400 tonni võrra.
- Läti on käivitanud projekti 218 elektrisõidukite laadimisjaamast koosneva üleriigilise võrgu väljaehitamiseks aastaks 2021. Projekti eesmärk on vähendada transpordisektori sõltuvust naftatoodetest ning kasutada transpordisektoris uuenduslikke tehnoloogiaid.

Kliimamuutuste ja riskiennetuse valdkonnas oli vastavalt teatatule välja valitud 6,6 miljardi euro väärtuses projekte (17,3 % kavandatud kogusummast). EAFRD on seni toetanud 11,1 miljoni hektari põllumajandusmaa spetsiifilist majandamist, mille eesmärk on paremini

¹² Vt joonealune märkus nr 11.

¹³ ESF toetab säästva arengu eesmäärke, st rohelist sektorit, toetuste kõrvaleesmärkide kaudu eelkõige 8. ja 10. valdkondliku eesmärgi raames.

kaitsta bioloogilist mitmekesisust (36 % kavandatud toetatavast põllumajandusmaast) ning 1,6 miljonile hektarile on antud toetust mahepõllumajanduse alustamiseks/jätkamiseks (15,7 % kavandatud toetatavast põllumajandusmaast).

- Saksamaal Tüüringi üleujutusohu piirkonnas, mida on viimasel 15 aastal tabanud mitu tõsist üleujutust, said ligi 13 000 inimest 2014. ja 2015. aastal kasu üleujutuse eest kaitsvatest ERFi meetmetest. Hinnangute kohaselt saab selle tulemusena näiteks Eisenachis vältida umbes 180 miljoni euro ulatuses võimalikku kahju.
- Saksamaa Schleswig-Holsteini piirkonnas välja valitud investeeringuteks maapiirkondade üleujutuse eest kaitsmiseks ja ranniku kaitsmiseks antakse 102 miljonit eurot. 2015. aastal toetas EAFRD üleujutuse eest kaitsmist ja ranniku kaitsmist juba 73 miljoni euroga.

Keskkonna- ja ressursitõhususe prioriteetidega eraldati projektidele investeeringuteks 7,6 miljardit eurot (10,5 % kavandatud kogumahust). Selle hulgas on valitud EAFRD projektid, mille raames tehakse üle 420 miljoni euro avaliku sektori kulutusi taastuvenergia ning vee- ja energiatõhususe eesmärkide saavutamiseks. ERFi ja ÜFi raames pole veel teatatud märkimisväärseid andmeid ühishäitajate kohta, millega mõõdetakse jäätmete ümbertöötlemise võimsust, reovee paremat puhastamist või paremaid veevarustuse näitajaid, ehkki konkreetsete näitajate andmeid on programmidest teatatud. Kõikidest 2015. aasta lõpuks valitud EMKFi projektidest umbes 90 % edendavad ressursitõhusust ja keskkonnakaitset. Enamik neist projektidest on suunatud mere bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisele ja taastamisele, suurendades oluliselt füüsilist kontrolli ja vähendades kaaspüügi mahtu, et toetada ühise kalanduspoliitika rakendamist.

- Madalmaades anti 130 000 hektarile EAFRD toetust bioloogilise mitmekesisuse suurendamiseks või veemajanduse parandamiseks, nt väetiste ja taimekaitsevahendite parema kasutamise abil. Keskkonnametmete tõhusust on suurendatud ka uue innovaatilise koostööpõhise käsitusviisiga. Põllumajandusettevõtjad saavad meetmeid paindlikumalt kohandada muutuvatele oludele, näiteks ilmaoludele.

Seoses **strateegiliste võrkudega** on ERFist ja Ühtekuuluvusfondist kavandatud märkimisväärseid TEN-T ja muid transpordinvesteeringuid. Valitud projektide kogumaht oli 2015. aasta lõpus 4,1 miljardit eurot (6,2 % kavandatust). Märkimisväärsed välja valitud transpordiprojektid on näiteks:

- peaaegu 150 km rekonstrueeritud või uuendatud TEN-T raudteid Eestis ja rahastamiseks juba valitud ligi 140 km Poolas;
- Poolas rajatakse valitud projektide raames ligi 320 km uusi TEN-T maanteid;

Infokast 3: kliimameetmete integreerimine Euroopa 2014.–2020. aasta struktuuri- ja investeerimisfondidesse

Kliimameetmeid integreeritakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidesse läbi reguleeriva raamistiku. Kõikide fondide kliimamuutustega seotud toetuste arvutamiseks kasutatakse ühist metoodikat¹⁴. Metoodika näeb ette kliimameetmetega seotud konkreetsete toetusekategoriate, mida arvestatakse 0 %, 40 % või 100 % ulatuses. Kõikide fondide toetustel on kliimameetmetele **positiivne** mõju. Kokkuvõttes toetab umbes 25 % Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahenditest perioodil 2014–2020 kliimameetmete eesmärkide saavutamist. Kaks kliimameetmeid enim toetavat fondi on ERF ja EAFRD.

Programmide 2017. aasta rakendusaruannetes esitatakse esmakordselt ka andmed kliimamuutustega seotud eesmärkide toetamise kohta. Komisjon esitab kliimameetmete kohta teatatud **andmete** kokkuvõtte oma 2017.

¹⁴ Komisjoni 7. märtsi 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 215/2014.

3.3. Tööhõive, sotsiaalne kaasamine ja haridus

Sellesse valdkonda on toetusi kavandatud üle 168 miljardi euro, eelkõige ESFist, kuid investeerivad ka ERF, EAFRD ja EMKF. Väljavalitud projektid katavad üle 12 % sellest summast (üle 11,5 miljardi euro¹⁵) ja paljud neist olid 2015. aasta lõpuks juba inimesi toetanud.

Peamine tööhõivesse, sotsiaalsesse kaasamisse ja haridusse investeeriv ELi fond on ESF, millele lisanduvad noorte tööhõive algatus (YEI), ERF, EAFRD ja EMKF.

Kokkuvõttes näitasid ESFi rakendamise andmed 2015. aasta lõpu seisuga, et keskmine ESFi projektide valikumäär oli 13,3 %, mis avab võimalused Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tugevaks toetuseks nende valdkondade Euroopa 2020 eesmärkidele. Kõikide Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide projektide valikumäära jaotus valdkondlike eesmärkide kaupa on esitatud eespool tabelis 1.

Kokkuvõtte ESFi ja YEI meetmete tulemustest:

- 2,7 miljonit osalejat¹⁶, nende seas 1,6 miljonit töötut ja 700 000 mitteaktiivset;
- 235 000 osalejat asusid ESFi või YEI meetmete tulemusena tööle ja 181 000 omandasid ESFi või YEI meetme käigus kvalifikatsiooni;
- 100 000 osalejat saavad tänu ESFi või YEI toetusele õpet või koolitust;
- 275 000 ebasoodsas olukorras osalejat kaasati ESFi või YEI rahastatud meetmetega töötousingusse, õppesse/koolitusse, omandasid kvalifikatsiooni või asusid tööle, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana.

Meetmete rakendamine **tööhõive valdkonnas** (8. valdkondlik eesmärk) oli 2015. aasta lõpuks alanud kõikides liikmesriikides, ehkki erinevate investeerimisprioriteetide määrad olid erinevad. ESFi sekkumine tööturule juurdepääsu parandamiseks hõlmab juba piisavat hulka töötuid (1,1 miljonit) ja mitteaktiivseid isikuid (230 000). Füüsilisest isikust ettevõtjate ja tervisliku vananemise meetmed on alanud suhteliselt aeglaselt.

- Poolas toetati ESFi rahastatava riikliku programmi raames 122 900 osalejat, sealhulgas 110 600 töötut (90 % kõigist osalejatest), 11 100 mitteaktiivset isikut (9 %) ja 1200 töötajat. Programmi tulemusena asus üle 46 600 inimese tööle, 7500 inimest omandas kvalifikatsiooni ja 1500 inimest alustas õppimist või koolitust.
- Rootsi on üks liikmesriike, kus YEI rakendamine on kulgenud kiiresti. YEI toetatud meetmetes osales 6215 noort (vanuses 15–24), mis on 31 % 2018. aasta eesmärgiks seatud 20 000 osalejast. 2015. aasta lõpuks olid meetmed täielikult läbinud 3362 osalejat, kellest 25 % leidsid täiskohaga töö ja veel 25 % osalise tööajaga töö.

¹⁵ Vt joonealune märkus 11.

¹⁶ 96 % sellest on teatanud 10 liikmesriiki (ES, FR, IT, DE, BE, IE, PL, GR, NL, PT);

Infokast 4: noorte tööhõive algatus (YEI)

Komisjoni teatis „*Noortegarantii ja noorte tööhõive algatus kolm aastat hiljem*“¹⁷ sisaldas juba olulisi andmeid YEI esimeste tulemuste kohta.

Ehkki YEI avati abikõlblikeks kulutusteks vara (1. septembrist 2013) ja 2015. aastal suurenes eelrahastamise määr, on liikmesriikidel tekkinud probleeme, mistõttu kohapealne rakendamine on olnud oodatust aeglasem. Rakendamise aastaaruannetes märgitakse, et liikmesriigid püüdsid neid probleeme ületada rakendusstruktuuride, protseduuride ja töövahendite tugevdamise ja peenhäälestamisega. Valdava enamuse YEI programmide (75 %) puhul on YEI rakendamist hinnatud algselt kavandatule täielikult või suurel määral vastavaks. See on edasise rakendamise seisukohalt väga positiivne signaal. YEI toetatud algatustes osalenud 501 000 noorest olid 2015. aasta lõpuks:

- YEI algatuse täielikult läbinud 203 000, nende hulgas 80 250 pikaajalist töötut;
- 82 000 osalejat olid pärast algatusest lahkumist saanud tööpakkumise või võimaluse õpingute jätkamiseks, õpipoisiõppeks või praktikaks;
- 109 000 osalesid YEI algatuse tulemusena õppes või koolituses, olid omandanud kvalifikatsiooni või asunud tööle.

2016. aasta juuli lõpu seisuga olid liikmesriigid juba deklareerinud, et YEI meetmetest on kasu saanud 1,4 miljonit noort.

Sotsiaalne kaasamine (9. valdkondlik eesmärk) on 10. valdkondliku eesmärgi ehk hariduse ja kutseõppe kõrval suurimat edu saavutanud ESFi valdkond. Esimesed andmed rakendamise kohta on paljulubavad. 631 000 ESFi meetmetes osalejast 39,8 % olid pärit töötutest leibkondadest ja 32,1 % olid rändajad, välismaise taustaga või kuulusid vähemustesse – seega on keskendunud enim abi vajavatele inimestele. 55 000 osalejat on juba leidnud töökoha.

ERFi raames oli tervishoiu infrastruktuuri 2015. aasta lõpuks toetatud väga vähe. Valitud integreeritud linnaarengu strateegiad hõlmasid 1,7 miljonit inimest (5 % seatud eesmärgist).

- *Madalmaades on 94 000 tööturult eemale jäänud osalejat saanud kasu ESFi aktiivse kaasamise toetusharust, kusjuures osalejatest 89 % olid ebasoodsas olukorras ja 49 % alla 25-aastased noored.*
- *Saksamaa on käivitanud töökohal toimuva väljaõppe programmi, millega antakse keeleabi kuni 20 000 rändaja taustaga osalejale.*
- *Bulgaarias toetati riigi kõigis 28 regioonis haavatavaid rühmi (eakad ja igas vanuses puudega isikud) integreeritud sotsiaal- ja tervishoiuteenustega. 14 000 eakat ning püsiva puudega ja toimetulekuvõimeta isikut on toetatud 13 600 isikliku hooldajaga ning integreeritud teenustega, mis lihtsustavad juurdepääsu sotsiaal- ja tervishoiuasutustele, ning erisõidukite, professionaalse psühholoogilise nõustamise ja rehabilitatsiooniprotseduuridega.*
- *Välja oli valitud 785 (kavandatud 2530-st) EAFRD-st rahastatavat LEADERi kohalikku algatusrühma. Need hõlmavad 24 % kogu maarahvastikust ehk 69 miljonit elanikku (eesmärk on 57 % kogu maarahvastikust). Leaderi projektid Rootsis, Soomes ja Saksamaal on toetanud rändajate sotsiaalset kaasamist erinevate meetmetega sotsiaalkultuurilisest integreerimisest kuni pikemaajalise perspektiiviga algatusteni, mille eesmärk on integreerida nad tööturule.*
- *Taanis ja Rootsis on EMKFi raames välja valitud projektid, millega toetatakse tööalast konkurentsivõimet ja tööjõu liikuvust rannikualadel.*

Investeeringuid haridusse ja kutseõppesse (10. valdkondlik eesmärk) rakendati samuti märkimisväärse eduga, osalejaid oli 539 000, neist vähemalt 47 % üksnes põhihariduse või

¹⁷ 4. oktoobri 2016. aasta teatis COM(2016) 646 final, „*Noortegarantii ja noorte tööhõive algatus kolm aastat hiljem*“.

ülemise astme põhiharidusega, ning 83 000 osalejat olid 2015. aasta lõpuks tänu ESFi toetusele juba omandanud kvalifikatsiooni.

- Portugali rakenduskava „Inimkapital“ raames on ligi 50 000 osalejale antud stipendiume kõrgharidusele juurdepääsu parandamiseks. Lisaks on juba rohkem kui 60 000 osalejat saanud kasu kutseõppe kursustest.
- Leedus toetati ERFi vahenditega 42 000 uue lasteaia- ja koolikoha loomist.

3.4. Institutsioonilise suutlikkuse parandamine ja avaliku halduse tõhustamine

Institutsioonilise suutlikkuse parandamiseks ja avaliku halduse tõhustamise programmide toetamiseks on ette nähtud kokku umbes 6 miljardit eurot, peamiselt ESFist, kuid toetusi kavandatakse ka ERFist. 2015. aasta lõpuks oli projektidele eraldatud üle 11 % kogueelarvest.

2015. aasta lõpuks välja valitud algatuste kogumaksumus on 680 miljonit. Projekte on valinud BG, EE, FR, HR, IT, PL ning Interreg. Vastavalt liikmesriikide teatatule on ESFist toetatud 97 000 avalik-õiguslike asutuste töötajat ja 31 riigi, regiooni või kohaliku tasandi avalik-õiguslikele asutustele või avalikele teenustele suunatud projekti. Kavandatava ERFi toetuse raames on projektide valikul märkimisväärset edu saavutanud Interregi programmides.

3.5. Rahastamisvahendite rakendamise kulg

Programmide 2016. aasta rakendusaruanded keskendusid rahastamisvahendite rakendamisele kuni 2015. aasta lõpuni. Üldine väljavaade on positiivne, kuna 21 liikmesriiki on teatanud rahastamisvahendite edusammudest. Programmi maksete kogumahust on rahastamisvahenditest eraldatud 5737 miljonit eurot (millest 5163 miljonit eurot Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest). Ligikaudu 20 % on eraldatud rahastamisvahenditele (peaaegu eranditult ERF ja Ühtekuuluvusfondi). Liikmesriikide vahel on olulisi erinevusi seoses rahastamisvahendite kasutuselevõtuga praeguses varases etapis, alates riikidest, kes on võtnud meetmeid eelhindamise lõpetamiseks, kuni rahastamisvahenditeni, mis on näidanud finantsvõimenduse osas konkreetseid tulemusi ja tagastatud vahendeid täiendavate investeringute tegemiseks.

2015. aasta lõpuks tehtud edusamme rahastamisvahendite rakendamisel fondide kaupa on kirjeldatud andmete kokkuvõttes, mille komisjon avaldas 30. novembril 2016¹⁸.

3.6. Interreg

ERFist rahastatavate territoriaalse koostöö eesmärgiga seotud Interregi programmide raames välja valitud projektide rahaline maht oli 2015. aasta lõpus 900 miljonit eurot (7,4 % kavandatud). Näited esialgsetest andmetest Interregi füüsilise edu kohta kajastuvad koondnäitajates (vt eespool), mõningate oluliste investeerimisvaldkondade kohta esitatud näidetes ning Interregi „riigi” lehel Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide avatud andmeplatvormil.

¹⁸ 2016. aasta andmete kokkuvõte vastavalt ühissätete määruse 46 lõikele 4:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/fin_inst/pdf/summary_data_fi_1420_2015.pdf

4. PROGRAMMIDE HINDAMISE TÕHUSTAMINE

Ajavahemikul 2014–2020 pannakse suuremat rõhku Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmide kaasrahastatavate poliitikavaldkondade mõju hindamise vajadusele. Programmides määratakse konkreetsed eesmärgid, mis väljendavad investeringutega taotletavaid muutusi. Hindamine on vajalik, et kontrollida nende muutuste toimumist ja programmide toetuste tulemuslikkust konkreetsete eesmärkide saavutamisel.

2015. aasta lõpu seisuga oli perioodi 2014–2020 tulemuste ja mõju hinnanguid vähe, eelkõige seetõttu, et lõpuleviidud projektide maht polnud piisav. Suurimaks erandiks on noorte tööhõive algatus, mida 2016. aasta juuniks olid hinnanud 19 riiki. Programmides 2014.–2015. aastal tehtud uuringud ja hindamised keskendusid 2007.–2013. aasta programmide järelhindamisele ja perioodi 2014–2020 rakenduslikele küsimustele. Hindamiskavadest nähtub, et sama muster kordub arvatavasti ka 2016. ja 2017. aastal.

Ehkki reaalsete hindamiste arv oli arusaadavatel põhjustel väike, valmistati ühtekuuluvuspoliitika programmides aktiivselt ette 2014.–2020. aasta kohustustele vastavaid hindamiskavasid. EAFRD ja EMKFi hindamiskavad võeti vastu koos rakenduskavadega, ühtekuuluvuspoliitika fondide hindamiskavad aga tuleb kehtestada 12 kuu jooksul alates programmi heakskiitmisest. Tänapäevaks on enamik selle kohustuse täitmiseks vajalikke hindamiskavasid olemas. Komisjon on läbi vaadanud 30. juuniks 2016 laekunud hindamiskavad, mis kinnitavad, et programmides tehakse enneolematuid jõupingutusi rakendamise ja tulemuste tõhusamaks hindamiseks.

Hindamiskavades on selgelt kirjeldatud hindamise korraldust ja tulemustest teavitamist. Hindamislahenduste ja meetodika ning andmete kättesaadavuse ja süsteemide seisukohalt on need siiski nõrgemad. Komisjon on seisukohal, et ühtekuuluvuspoliitika programmide kavade tuleks korrapäraselt läbi vaadata ja neid on vaja täiustada, eriti konkreetsemaid erialateadmisi nõudvates aspektides, nagu hindamise planeerimine ja teostamine, samuti hindamiste arvu konsolideerimiseks ja mõningatel juhtudel ka mõjutõendite seni kavandatud varasemaks esitamiseks, et suunata poliitika edaspidist kujundamist.

Eraldi talituste töödokumendis¹⁹ antakse üksikasjalik ülevaade senistest hindamistest ning perioodiks 2014–2020 kavandatud hindamismeetmetest. Selles kirjeldatakse ka komisjoni eri töösuundi programmide töö toetamiseks (võrgustike loomine, suunised, kasutajatugi jms) ning komisjoni järgmisteks aastateks kavandatud hindamistegevusi.

Lisaks sellele on lõpule viidud või viiakse lõpule komisjoni enda järelhindamised perioodi 2007–2013 kohta²⁰.

¹⁹ SWD(2016) 447, kättesaadav veebilehel: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/stages-step-by-step/strategic-report/

²⁰ ERFi/ÜFi järelhindamine 2007–2013 – SWD(2016) 318, 19. september 2016. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_swd_report_en.pdf. ESFi järgmine järelhindamine 2007–2013 tehakse kättesaadavaks aadressil: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=701>

5. JÄRELDUSED

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid on Euroopa Liidu oluline investeerimisvahend ning nendega seotud poliitikast saavad kasu kõik Euroopa Liidu riigid ja piirkonnad. Täiustatud õigusraamistik programmiperioodiks 2014–2020 sisaldab olulisi poliitilisi uuendusi, mis toetavad algatust „*Tulemustele keskenduv ELi eelarve*”. Reformi raames on juurutatud rida moodsaid elemente, et tagada investeringute kõrge kvaliteet. Ambitsioonika uue käsitusviisi praktiline rakendamine nõudis liikmesriikides ja regioonides käivitusetapil aega ja ressursse, et tagada tõhusaks kulutamiseks vajalike tingimuste kehtestamine. See langes kokku 2007.–2013. aasta programmide lõpetamisega, mille käigus püüti täielikult ära kasutada nende pakutud investeringuvõimalusi.

Nüüd on kogu Euroopa Liidus tingimata vaja uute programmide rakendamist kiirendada. Kiirendada tuleb eelkõige kvaliteetsete projektide väljavalimist ja nende tõhusat elluviimist, et realiseerida investeerimiseesmärgid ning oodatav sotsiaalmajanduslik kasu kodanikele ja ettevõtetele. Lisaks peavad liikmesriigid esitama komisjonile kiiremini tõendid kulutuste kohta, et kindlustada ELi eelarve nõuetekohane täitmine.

Kohapealne projektide valik ja kulutused annavad rakendamisest täpsema pildi kui ELi maksete teostamine. 2016. aasta finantsseire tulemustest nähtub, et rakendamine on juba kiirenenud ning 2016. aasta sügiseks oli konkreetsetele projektidele eraldatud 128,8 miljardit eurot investeringuid – 20,2 % perioodi kogusummast – võrreldes 2015. aasta lõpu 58,8 miljardi euroga. Kõnesolevad uuemad andmed näitavad enamiku liikmesriikide ja valdkondade lõikes ühtlasemat edu. Suundumuste arengut hinnatakse uuesti 2017. aasta aruandlustersükli raames.

Programmide 2017. aasta keskpaiga aruandlustersükkel, mis hõlmab 2017. aasta juunis esitatavaid tervikprogrammide aruandeid ja 2017. aasta augusti lõpuks esitatavaid riiklikke eduaruandeid, annab täielikuma pildi rakendamisest ning investeerimis- ja poliitiliste eesmärkide täitmisest ja muudab aruandluse kvalitatiivsemaks. Eelkõige sisaldavad need aruanded rohkem teavet ja neis hinnatakse rakendamist vastavalt strateegiliste teemade loetelule²¹, millesse kuuluvad näiteks:

- hinnang toetuste mõju kohta Euroopa 2020 eesmärkide ja fondide konkreetsete ülesannete saavutamisele, sealhulgas asjaomaste riigispetsiifiliste soovitude rakendamisele Euroopa poolaasta raames;
- esimene eduaruanne sammudest rahaliste ja füüsiliste vahe-eesmärkide saavutamisest vastavalt tulemusraamistikele, millest lähtuvalt määratakse 2019. aastal tulemusreserv;
- täitmata eeltingimustega seotud tegevuskavade täitmise kontroll (kui täitmata eeltingimustega seotud tegevuskavasid ei ole täidetud, võib komisjon 2017. aastal peatada maksed asjaomastele programmi(de)le);
- Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja muude liidu ja riikide rahastamisvahendite ning EIP vahelist koordineerimist tagavate mehhanismide rakendamine (hõlmab ka sünergiat ja vastastikust täiendavust Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondiga).

²¹ Vt ühissätete määruse artikkel 52.

Need liikmesriikide aruanded võtab komisjon kokku 2017. aasta lõpuks esitatavas strateegilises aruandes.

LISAD

Lisa 1.1: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid – rahaline rakendamine programmide teatatud valdkondlike eesmärkide kaupa (projektide valik)

31. detsember 2015 (miljonites eurodes)

VO	Valdkondlikud eesmärgid	Kavandatud koguinvesteering	Valitud projektide kõik abikõlblikud kulud 2015. aasta lõpu seisuga						Projektide valiku määr
			ERF	EAFRD	ESF/YEI	ÜF	EMKF	Kokku	
01	Teadusuuringud ja innovatsioon	59 549,3	3230,8	147,6	-	-	-	3378,4	5,7 %
02	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	18 297,6	629,9	106,7	-	-	-	736,7	4,0 %
03	VKEde konkurentsivõime	83 593,6	3145,9	4294,3	-	-	36,4	7476,6	8,9 %
04	Väheste CO2-heitega majandus	52 777,2	1131,3	1129,7	-	13,0	-	2274,0	4,3 %
05	Kliimamuutustega kohanemine ja riskiennetus	37 783,6	263,1	6176,0	-	115,0	-	6554,2	17,3 %
06	Keskonnakaitse ja ressursitõhusus	72 316,2	196,5	6587,4	-	663,0	126,1	7573,0	10,5 %
07	Transpordi- ja energiavõrkude taristu	66 659,5	648,3	-	-	3491,3	-	4139,6	6,2 %
08	Jätkusuutlik ja kvaliteetne tööhõive	46 390,9	29,9	199,2	6226,2	-	1,6	6456,9	13,9 %
09	Sotsiaalne kaasatus	53 551,9	73,9	821,3	4071,5	-	-	4966,8	9,3 %
10	Haridus ja kutseõpe	42 315,6	79,8	128,1	5542,0	-	-	5749,8	13,6 %
11	Tõhus avalik haldus	6080,2	180,2	-	500,5	-	-	680,7	11,2 %
12	Äärepoolseimad ja hõredalt asustatud	220,5	47,8	-	-	-	-	47,8	21,7 %
LM	Lõpetatud meetmed	928,0	-	-	-	-	-	-	0,0 %
	Mitme valdkonna eesmärgid (ERF/ÜF/ESF)	78 980,5	3046,1	-	2986,7	44,4	-	6077,2	7,7 %
TA	Tehniline abi	18 712,1	1159,4	298,7	851,6	363,7	1,0	2674,3	14,3 %
	Kokku	638 156,7	13 862,9	19 889,0	20 178,5	4690,4	165,1	58 786,0	9,2 %

Allikas: Komisjon programmide teatatud andmete alusel.

Lisa 1.2: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid – rahaline rakendamine programmide teatatud valdkondlike eesmärkide kaupa (projektide valik)

Sügis 2016 (miljonites eurodes)

VO	Valdkondlikud eesmärgid	Programmide maht kokku 2014-2020	Valitud projektide abikõlblikud kokku, 2016. aasta sügise seisuga						Projektide valiku määr
			ERF	EAFRD	ESF/YEI	ÜF	EMKF	Kokku	
01	Teadusuuringud ja innovatsioon	59 549,3	10 196,8	321,2	-	-	-	10 518,0	17,7 %
02	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia	18 297,6	1816,5	370,7	-	-	-	2187,2	12,0 %
03	VKEde konkurentsivõime	83 593,6	8532,7	7831,7	-	-	36,4	16 400,8	19,6 %
04	Vähese CO2-heitega majandus	52 777,2	2709,8	1518,8	-	1174,0	-	5402,6	10,2 %
05	Kliimamuutustega kohanemine ja riskiennetus	37 783,6	497,1	8555,7	-	1178,0	-	10 230,7	27,1 %
06	Keskkonnakaitse ja ressursitõhusus	72 316,2	1734,5	9464,8	-	2393,4	126,1	13 718,8	19,0 %
07	Transpordi- ja energiavõrkude taristu	66 659,5	3474,4	-	-	7751,7	-	11 226,0	16,8 %
08	Jätkusuutlik ja kvaliteetne tööhõive	46 390,9	247,2	498,2	11 222,4	-	1,6	11 969,4	25,8 %
09	Sotsiaalne kaasatus	53 551,9	939,6	2670,9	7100,1	-	-	10 710,6	20,0 %
10	Haridus ja kutseõpe	42 315,6	951,8	226,5	7584,8	-	-	8 763,1	20,7 %
11	Tõhus avalik haldus	6080,2	378,1	-	909,2	-	-	1287,3	21,2 %
12	Äärepoolseimad ja hõredalt asustatud	220,5	234,0	-	-	-	-	234,0	106,1 %
LM	Lõpetatud meetmed	928,0	-	-	-	-	-	-	0,0 %
	Mitme valdkonna eesmärgid (ERF/ÜF/ESF)	78 980,5	10 381,4	-	4800,7	917,1	356,8 ²	16 456,1	20,4 %
TA	Tehniline abi	18 712,1	2213,3	490,4	1588,9	902,0	-	5195,6	27,8 %
	Kokku	638 156,7	44 307,1	31 948,8	33 206,1	14 316,1	521,9	124 300,0	19,4 %
	<i>Ad-hoc aruandlus (ES)</i>		4 500,0						
	Korrigeeritud kogusumma	638 156,7	48 807,1	31 948,8	33 206,1	14 316,1	521,9	128 800,0	20,2 %

Allikas: Komisjon programmide teatatud andmete alusel.

Märkused: ¹ Lisainfo nende andmete allika kohta on lisa 2.2 joonealustes märkustes.

² EMKFi programmide *ad hoc* aruandlus 2016. aasta oktoobri lõpu seisuga.

Lisa 2.1: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid – rahaline rakendamine liikmesriikide kaupa vastavalt programmide aruannetele (projektide valik) – 31. detsember 2015 (miljonites eurodes)

	ELi eraldatud summa 2014-2020	Programmide maht kokku 2014-2020 (EL ja riigid)	Valitud projektide abikõlblikud kulud kokku 2015. aasta lõpus	Projektide valiku määr
AT	4923	10 655,0	1679,1	15,8 %
BE	2710	6040,8	2146,7	35,5 %
BG	9878	11 734,0	912,6	7,8 %
CY	874	1120,0	3,0	0,3 %
CZ	23 980	32 291,4	966,4	3,0 %
DE	27 935	44 756,4	8085,8	18,1 %
DK	1540	2264,7	419,9	18,5 %
EE	4459	6003,1	1178,7	19,6 %
ES	37 401	53 278,1	1077,9	2,0 %
FI	3759	8423,6	2593,0	30,8 %
FR	26 736	45 784,5	5760,2	12,6 %
GR	20 352	24 965,4	1104,3	4,4 %
HR	10 742	12 677,1	1993,6	15,7 %
HU	25 014	29 646,7	1727,5	5,8 %
IE	3358	6131,4	1771,6	28,9 %
IT	42 668	73 624,4	3620,6	4,9 %
LT	8386	9947,2	873,0	8,8 %
LU	140	456,4	88,3	19,4 %
LV	5634	6908,0	605,3	8,8 %
MT	828	1023,9	15,6	1,5 %
NL	1881	3731,6	231,9	6,2 %
PL	86 095	104 899,0	4495,4	4,3 %
PT	25 793	32 691,9	4956,1	15,2 %
RO	30 838	36 447,5	1001,0	2,7 %
SE	3647	7980,0	1936,0	24,3 %
SI	3875	4896,1	464,4	9,5 %
SK	15 344	20 078,2	925,4	4,6 %
TC	9239	12 414,6	906,9	7,3 %
UK	16 417	27 285,6	7246,1	26,6 %
Kõik kokku	454 446,7	638 156,7	58 786,0	9,2 %

Allikas: Komisjon programmide teatatud andmete alusel.

Lisa 2.2: Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid – rahaline rakendamine liikmesriikide kaupa vastavalt programmide aruannetele (projektide valik) – sügis 2016 (miljonites eurodes)

	ELi eraldatud summa 2014-2020	Programmide maht kokku 2014-2020 (EL ja riigid)	Valitud projektide abikõlblikud kulud kokku 2016. aasta sügisel	Projektide valiku määr
AT	4923	10 655,0	2011,2	18,9 %
BE	2710	6040,8	2538,5	42,0 %
BG	9878	11 734,0	2846,6	24,3 %
CY	874	1120,0	56,9	5,1 %
CZ	23 980	32 291,4	3092,4	9,6 %
DE	27 935	44 756,4	13 466,6	30,1 %
DK	1540	2264,7	651,6	28,8 %
EE	4459	6003,1	2187,6	36,4 %
ES	37 401	53 278,1	7086,4 ¹	13,3 %
FI	3759	8423,6	3401,7	40,4 %
FR	26 736	45 784,5	9481,7	20,7 %
GR	20 352	24 965,4	2991,7	12,0 %
HR	10 742	12 677,1	1148,9	9,1 %
HU	25 014	29 646,7	11 578,2	39,1 %
IE	3358	6131,4	2058,7	33,6 %
IT	42 668	73 624,4	10 394,8	14,1 %
LT	8386	9947,2	2248,4	22,6 %
LU	140	456,4	92,4	20,2 %
LV	5634	6908,0	1654,0	23,9 %
MT	828	1023,9	185,1	18,1 %
NL	1881	3731,6	1019,0	27,3 %
PL	86 095	104 899,0	14 314,2	13,6 %
PT	25 793	32 691,9	11 063,9	33,8 %
RO	30 838	36 447,5	2 617,1	7,2 %
SE	3647	7980,0	2689,1	33,7 %
SI	3875	4896,1	1073,0	21,9 %
SK	15 344	20 078,2	3436,7	17,1 %
TC	9239	12 414,6	2849,8	23,0 %
UK	16 417	27 285,6	10 207,3	37,4 %
Kõik kokku EMKFi <i>ad hoc</i> aruandlus 30.10.2016	454 446,7	638 156,7	128 443,2	20,1 %
Kokku koos EMKFig			356,8 128 800,0	20,2 %

Allikas: komisjon programmide teatatud andmete alusel.

Märkused.

Lisad 1.2 ja 2.2 hõlmavad järgmisi perioode vastavalt fondi teatatud finantsandmetele:

1. ühtekuuluvuspoliitika programmide uusimad projektide valiku andmed on 30. septembrist 2016. ESi puhul oli aru antud 4 500 miljoni euro eraldamisest 2016. aasta sügiseks ERFi raames (*ad-hoc* aruandlus).
2. EAFRD programmide uusimad projektide valiku andmed on 31. augustist 2016.
3. EMKFi programmide uusimad ametlikult teatatud projektide valiku andmed on 31. detsembrist 2015. Täiendav *ad hoc* aruandlus on eraldi lisatud tabeli lõppu.

Eespool esitatud finantsandmed annavad kiirpildi programmide teatatud andmetest 9. novembri 2016. aasta seisuga ja programmid võivad neid hiljem vastavalt vajadusele parandada või täiendada.

Ühtekuuluvuspoliitika programmide aruandluse järgmine tähtpäev on 31. jaanuar 2017 (finantsandmed 2016. aasta lõpu seisuga).